

Revindicatie van een auto... in de praktijk!

DEEL 1: **WANNEER KAN EEN GESTOLEN AUTO GEREVINDICEERD WORDEN?**

In 2010 werden er in Nederland volgens de stichting Aanpak Voertuigcriminaliteit 11.733 auto's gestolen. Een deel van deze auto's verdwijnt voorgoed, maar geregeld worden auto's teruggevonden. De meeste mensen die zich professioneel bezighouden met autoschades, in het bijzonder met schades in verband met gestolen auto's, komen dan ook in de praktijk in aanraking met vragen als 'kan een auto gerevindiceerd worden en zo ja, hoe?' In dit artikel wordt ingegaan op de vraag *wanneer* een gestolen auto gerevindiceerd kan worden. In het tweede deel van dit artikel, dat in de volgende *Beursbengel* staat, wordt beschreven *hoe* revindicatie (opeising van eigendom) plaatsvindt.

Voor de vraag of een auto gerevindiceerd kan worden, geldt dat het uitgangspunt is te vinden in art. 3:84 lid 1 BW. Voor de overdracht van een zaak, zoals een auto, is vereist dat de levering geschiedt krachtens een geldige titel (zoals een koopovereenkomst) en verricht wordt door degene die bevoegd is om over het goed te beschikken. Bij de overdracht van een gestolen auto gaat het op het laatste punt fout. De koper »

heeft immers de auto gekocht van een dief c.q. heler die zelf niet bevoegd was om over het goed te beschikken. Deze onbevoegdheid wordt gerepareerd in art. 3:86 lid 1 BW. Ondanks dat de vervreemder onbevoegd was, is de overdracht geldig indien de overdracht anders dan om niet (dus niet gratis) is geschied en de verkrijger/koper te goeder trouw was. Wel moet de koper dan – kort gezegd – onverwijd de gegevens verstrekken van diegene van wie hij de auto heeft gekocht. Daarmee is de kous echter nog niet af.

HET REVINDICATIERECHT

In art. 3:86 BW is een afwijkende regel geformuleerd voor het geval de eigenaar zijn bezit is kwijtgeraakt door diefstal. Lid 3 van dit artikel bepaalt namelijk dat de eigenaar van een roerende zaak, die het bezit daarvan door diefstal is kwijtgeraakt, binnen drie jaar na de diefstal de roerende zaak van een ieder kan terugvorderen. Dit tenzij:

1. de zaak werd gekocht door een natuurlijk persoon die niet handelde in bedrijf of beroep;
2. de zaak werd verkregen van een vervreemder die van het verhandelen aan het publiek van dergelijke goederen, anders dan als veilinghouder, zijn bedrijf maakt;
3. dit bedrijf zich in een daartoe bestemde bedrijfsruimte bevindt, zijnde een gebouwde onroerende zaak of een gedeelte daarvan, waaronder blijkens HR 14 november 1997, NJ 1998, 147 ook verstaan moet worden een terrein waarop duurzaam caravans worden verkocht, met een caravan als kantoortje;
4. de vervreemder in de normale uitoefening van dat bedrijf handelde; en
5. de verkrijger degene aanwijst van wie hij het goed kocht. Deze 'wegwijsplicht' is geregeld in art. 3:87 BW.

Aan deze voorwaarden moet cumulatief worden voldaan. Wordt in een concreet geval niet voldaan aan *alle* voorwaarden, maar slechts aan een enkele daarvan, dan komt de koper geen beroep toe op de 'tenzij-regel' en zal de koper de auto moeten afstaan aan de besto-

lene. Voor de toepassing van art. 3:86 lid 3 BW is het, volgens HR 18 januari 1991, NJ 1992, 667, niet relevant of de bestolene zelf onachtzaam is geweest.

VOORBEELD 1

John koopt via Marktplaats.nl een VW Golf voor 15.000 euro. De auto wordt aangeboden door een particulier. De overdracht vindt plaats bij de lokale McDonald's. Na enkele dagen blijkt het een gestolen kloonauto te zijn. Nu niet wordt voldaan aan de eisen 2, 3, 4 en 5. komt John geen beroep toe op de 'tenzij-regel'. Hij zal de auto moeten afstaan aan de bestolene.

VOORBEELD 2

Jeroen koopt bij Garage Beun de Haas een Opel Astra. Enkele dagen later blijkt dit een gestolen kloonauto te zijn. Omdat nu wel wordt voldaan aan de voorwaarden 1 tot en met 5 komt Jeroen een beroep toe op de 'tenzij-regeling'. Hij mag de auto houden, zolang hij zelf te goeder trouw is en aanwijst waar hij de auto heeft gekocht.

De situatie wordt complexer wanneer er tussen de diefstal en de laatste verkrijger meerdere overdrachten hebben plaatsgevonden. Hebben deze overdrachten plaatsgevonden tussen meerdere professionele partijen, dan verandert dit weinig, zoals blijkt uit het volgende voorbeeld.

VOORBEELD 3

Garagebedrijf Janssen heeft een VW Transporter ingekocht van een particulier. Vervolgens is de auto doorverkocht aan Garagebedrijf Peters, die de auto daarna doorverkocht aan Garagebedrijf Hendriks. Dan blijkt het een gestolen kloonauto te zijn. Nu in de hele keten niet wordt voldaan aan vereiste 1., zal Garagebedrijf Hendriks de auto moeten afstaan.

Maar wat nu als in de keten één persoon zit, die een beroep kan doen op de 'tenzij-regeling'? Vreemd genoeg is hier nog weinig tot geen (gepubliceerde) jurisprudentie over te vinden. Van belang is op te merken dat het revindicatievraagstuk zich afspeelt in het goederenrechtelijk domein. Een domein dat gekenmerkt wordt door harde en strenge regels. Het ligt dan ook voor de hand om voor de vraag of er gerevindiceerd mag worden te kijken naar de laatste verkrijger. Kan deze een beroep doen op de 'tenzij-regeling', dan is revindicatie – wanneer deze verkrijger voldoet aan de 'wegwijsplicht' – niet mogelijk. Komt deze laatste verkrijger geen beroep toe op de 'tenzij-regel', dan kan de auto gerevindiceerd worden. Deze laatste verkrijger kan zich vervolgens omdraaien en de koop prijs terugvorderen van degene van wie hij de auto kocht. Dit gaat zo door totdat men aankomt bij degene die zich wel op de 'tenzij-regel'

In art. 3:86 BW is een afwijkende regel geformuleerd

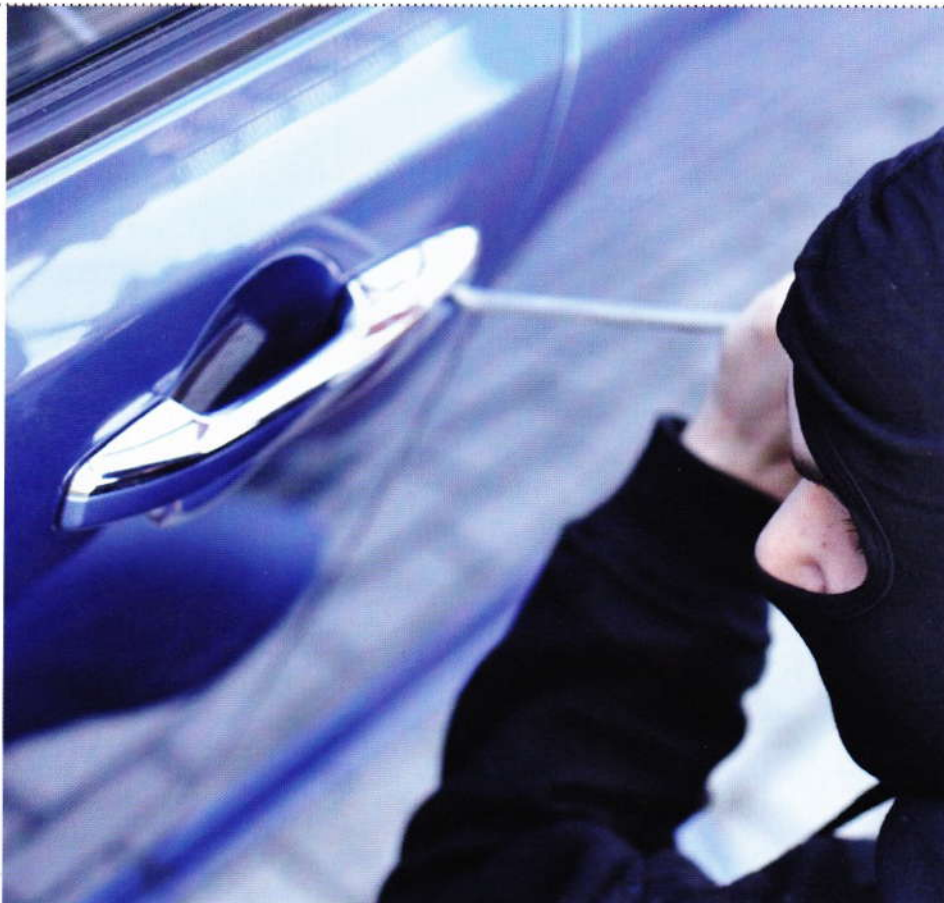
had kunnen beroepen. Wanneer deze verkoper vervolgens aanwijst van wie hij de auto kocht, dan springt deze partij ertussenuit en zal degene aan wie hij de auto verkocht zich moeten wenden tot degene van wie deze partij de auto kocht. Deze oplossing is in lijn met de bedoeling van de wet en is praktisch zeer goed uitvoerbaar.

GEEN AUTO, WEL GELD

Wat nu als de koper wel een beroep toekomt op de 'tenzij-regel'? Ook dan staat de bestolene niet met lege handen. Hij zal de auto weliswaar niet kunnen revindiceren, maar kan mogelijk een deel van de ontstane schade verhalen. Bij een succesvol beroep op de 'tenzij-regel' zal de koper moeten voldoen aan de wegwijsplicht van art. 3:87 BW. Dat wil zeggen dat de koper, aan wie binnen drie jaar na zijn verkrijging gevraagd wordt wie het goed aan hem vreemde, *onverwijld* de gegevens dient te verschaffen die nodig zijn om de vervreemder terug te vinden of die de koper ten tijde van zijn verkrijging daartoe voldoende mocht achten. Kan de koper deze informatie niet verstrekken, dan kan hij de bescherming van art. 3:86 BW niet invoeren en moet hij de auto alsnog afstaan aan de bestolene.

Veelal zal de koper een autobedrijf aanwijzen. Zou dat anders zijn, dan is het moeilijk voorstelbaar dat voldaan wordt aan de 'tenzij-regel'. Vervolgens kan de bestolene een vordering instellen tegen het autobedrijf. De grondslag van deze vordering zal primair de onrechtmatige daad (art. 6:162 BW) zijn en subsidiair ongerechtvaardigde verrijking (art. 6:212 BW). De vordering uit onrechtmatige daad kan worden gebaseerd op het volgende:

1. Het autobedrijf heeft de auto verkocht en geleverd zonder eigenaar te zijn en maakt zo inbreuk op het eigendomsrecht van de bestolene.
2. Door de verkoop is revindicatie door de bestolene niet meer mogelijk. De onrechtmatige daad moet wel toegerekend kunnen worden. Is het autobedrijf te goeder trouw, wat niet

snel het geval zal zijn, dan zal de onrechtmatige gedraging veelal niet toegerekend kunnen worden, maar resteert slechts de vordering uit ongerechtvaardigde verrijking.

Bij de vordering uit ongerechtvaardigde verrijking is echter de vraag tot welk bedrag het autobedrijf ongerechtvaardigd verrijkt is. De Rechtbank Haarlem (29 oktober 1996, VR 1997, 148) waardeerde dit op de verkoopprijs minus de gemaakte kosten van schadeherstel. Overwegende dat de ongerechtvaardigde verrijking is gelegen in de omstandigheid dat zij door doorverkoop van de auto aan een consument de revindicatie illusoir maakte. De Rechtbank Zutphen (18 november 1999, NJ 2000, 651) wees de gehele verkoopsom toe aan de gesubrogeerde verzekeraar. De inkoopprijs van het autobedrijf werd niet in mindering gebracht op de verkoopprijs.

Hoewel de vordering uit onrechtmatige daad of ongerechtvaardigde verrijking de bestolene of zijn verzekeraar niet met lege handen achterlaat, wordt deze

Kan niet worden gerevindiceerd, dan kan mogelijk een deel van de schade worden verhaald op degene die de auto aan de verkrijger heeft verkocht

ook niet (altijd) geheel schadeloos gesteld. Wanneer de verzekeraar de dagwaarde van de auto heeft vergoed, maar het autobedrijf de auto voor een aanmerkelijk lager bedrag heeft verkocht, dan is slechts verhaal mogelijk tot het laatste bedrag.

SAMENVATTEND

Degene die zijn auto door diefstal is kwijtgeraakt kan zijn eigendom – binnen drie jaar na de diefstal – van een ieder terugvorderen, behalve als deze verkrijger een beroep toekomt op de 'tenzij-regeling' van art. 3:86 lid 3 BW. Kan niet worden gerevindiceerd, dan kan mogelijk een deel van de schade worden verhaald op degene die de auto aan de verkrijger heeft verkocht. Daarmee is duidelijk *wanneer* er gerevindiceerd kan worden. In deel 2 van dit artikel, dat u kunt lezen in de volgende *Beursbengel*, zal nader worden ingegaan op de vraag *hoe* een gestolen auto gerevindiceerd kan worden. ●

Mr. E.W. Bosch
De auteur is advocaat bij Everts Vogelaar
Spijker Advocaten te Honselersdijk.